

Autoreferat

2.1. Imię i nazwisko

Izabela Zając

2.2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/artystyczne – z podania nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej

- **mgr (1997)**, Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki, ASP w Warszawie, dyplom z wyróżnieniem
- **dr (2011)**, *“Historia zabytkowych albumów do fotografii”*, Instytut Sztuki (IS) Polskiej Akademii Nauk w Warszawie.

2.3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/ artystycznych

- **w latach 1994 - 1996 asystent stażysta**, Katedra Konserwacji i Restauracji Starych Druków i Grafiki, Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki (WkiRDS), ASP w Warszawie
- **w latach 1997 – 2000 konserwator** w Centralnym Laboratorium Konserwacji AGAD w Warszawie
- **od 1998 asystent**, Katedra Konserwacji i Restauracji Starych Druków i Grafiki, WkiRDS) ASP w Warszawie
- **od 2011 adiunkt**, Pracownia Konserwacji i Restauracji Starych Druków i Rękopisów, Pracownia Konserwacji i Restauracji Fotografii i Sztuki Dekoracyjnej, Katedra Konserwacji i Restauracji Starych Druków i Grafiki, WkiRDS ASP w Warszawie.

2.4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art.16 ust.2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U.2017 r. poz.1789):

- a) tytuł osiągnięcia naukowego/artystycznego

Prekursorskie badania konserwatorskie i technologiczne dziewiętnastowiecznych zdjęć i albumów do przechowywania fotografii.

- b) autor, tytuł publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa, recenzenci wydawniczy:

autor: Izabela Zając

tytuł publikacji:

„*Diagnostyka zabytkowych albumów do przechowywania fotografii. Identyfikacja i badania fotografii pochodzących z XIX i początków XX wieku. Ocena możliwości przeprowadzenia zabiegów dezynfekcji i odkwaszania*”

rok wydania: 2019

nazwa wydawnictwa: Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie

recenzenci wydawniczy: dr hab. Leonard Ogierman, prof. UŚ

dr hab. Wiesław Procyk, prof. ASP

- c) omówienie celu naukowego/artystycznego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

Zabytkowe albumy fotograficzne znalazły się w kręgu moich zainteresowań dwadzieścia lat temu. Początkowo skupiałam się na gromadzeniu informacji o ich budowie, różnicach konstrukcyjnych i historii, tworząc podwaliny do pionierskiego przeglądu kolekcji krajowych i zagranicznych, które w 2004 roku wsparło Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W oparciu o wnikliwą analizę oryginałów, uwzględniającą stylistykę poszczególnych grup albumów i odrębności w sposobie wykonania, sklasyfikowałam albumy fotograficzne pod względem formy i funkcji, dzieląc je na pięć grup (albumy fotograficzne sztuczne; albumy fotograficzne drobnostek, sentencji i wycinków; albumy fotograficzne wydawnicze; albumy fotograficzne, jako księgi hołdu; albumy fotograficzne familijne). Wyniki ówczesnych studiów przedstawiłam w dysertacji doktorskiej, zrealizowanej i obronionej w 2011 roku w Instytucie Sztuki Polskiej Akademii Nauk, uwzględniając przede wszystkim historię rozwoju oraz najważniejsze atrybuty różnych typów albumów fotograficznych, jakie miałam okazję przebadać. Kompleksowa analiza struktury i szaty zewnętrznej albumów do przechowywania fotografii, przygotowała niejako punkt wyjścia do obecnych badań, poszukiwań i rozważań, tym razem ukierunkowanych na projekt konserwatorski.

Współczesne podejście do ochrony dziedzictwa kulturowego, w tym do opieki nad zabytkowymi albumami do przechowywania fotografii, wymaga działań o charakterze interdyscyplinarnym. Koniecznym czyni to wielowymiarowość projektu konserwatorsko – restauratorskiego, kładącego nacisk na szereg kwestii. Jedną z nich jest poszanowanie autentyczności wraz z powinnością zachowania wartości artystycznych, etycznych, estetycznych, dokumentacyjnych, historycznych, kulturowych i naukowych konserwowanego obiektu. W związku z tym wyłącznie świadome rozpoznanie zagrożeń i indywidualne, holistyczne spojrzenie na zabytek, gwarantują możliwość wykreowania adekwatnego projektu konserwacji i restauracji, który będzie w zgodzie z nadrzędną zasadą, wszystkich poczynań w tym zakresie, brzmiącą: *primum non nocere*.

Znaczący wpływ na dziewiętnastowieczną kulturę i społeczeństwo miał dynamiczny rozwój technik fotograficznych. Niektóre z nowinek fotograficznych, to znaczy wczesnych odbitek wykonywanych na papierze, trafiały do albumów fotograficznych. Były to często egzemplifikacje unikatowych procesów wprowadzonych tuż po ogłoszeniu wynalazku dagerotypii, czyli tuż po 1839 roku. Obecnie niewiele o nich wiemy, gdyż oprócz eksponatów nie zachowały się opisy lub receptury zastosowanych technik. Oznacza to, że na kartach

dziwiętnastowiecznych albumów znajduje się bardzo ważna, ale jeszcze mało poznana część spuścizny tego medium.

W dziewiętnastym wieku nastąpiła również zmiana w sposobie wytwarzania większości papierów, powodująca drastyczne obniżenie ich parametrów jakościowych – wytrzymałościowych, skutkująca bardzo złym stanem zachowania zabytków na podłożu papierowym z tego okresu. Najczęściej zaobserwować można olbrzymią kruchość i rozpadanie się papierów tego typu oraz ich ciemnienie lub żółknięcie. O takim papierze mówimy „kwaśny”, gdyż celuloza go budująca, w środowisku o podwyższonej wilgotności ulega procesowi degradacji - kwasowej hydrolizie. Sposobem przeciwdziałania kwasowej hydrolizie jest zaaplikowanie zabiegu odkwaszania. Istnieją metody odkwaszania zabytków na podłożu papierowym, przeprowadzane w skali jednostkowej lub masowej. Niestety nie możemy ich zastosować w odniesieniu do zabytkowych albumów do przechowywania fotografii, ponieważ nie wiemy jaki wpływ będą one miały na albumy i fotografie. Za wyjątkiem substancji kwasowych (wprowadzonych do papieru w procesie jego produkcji), negatywne oddziaływanie na zabytki mają zanieczyszczenia powietrza, temperatura i wilgotność. Duże zniszczenia historycznej materii zabytków powodują również pleśnie, znakomicie rozwijające się na papierowym podłożu albumów fotograficznych i zdjęć. Powszechnie stosowane i znane metody zwalczania pleśni, polegające najczęściej na chemicznej dezynfekcji, są polecane i wskazane do dezynfekcji większości zabytków na papierze tj. stare druki i rękopisy. Nie są rekomendowane do stosowania w odniesieniu do zainfekowanych mikrobiologicznie albumów i fotografii. Nie zaleca się ich z powodu braku informacji na temat wpływu zabiegów dezynfekcji na albumy do przechowywania fotografii i na zdjęcia.

Problematyka związana z możliwością przeciwdziałania zniszczeniom wynikającym z kwasowej degradacji kart albumów lub wynikającym z obecności infekcji mikrobiologicznej w projekcie konserwacji i restauracji albumów fotograficznych jest stosunkowo nową zarówno w Polsce jak i zagranicą. Przegląd literatury fachowej, traktującej omawiane kwestie, przedstawia się raczej skromnie, uwidaczniając niedostatek publikacji na ten temat. W żadnej ze znalezionych pozycji nie poruszono zagadnień związanych z wszechstronnymi badaniami nad stanem zachowania i technologią wykonania dziewiętnastowiecznych albumów do przechowywania fotografii. Nigdzie nie opisano również albumów fotograficznych w odniesieniu do zabiegów z zakresu dezynfekcji i odkwaszania jak również strategii ich konserwacji i ochrony.

Nierozwiązany problem przeciwdziałania opisywanym zjawiskom w obrębie albumów fotograficznych, stał się impulsem do podjęcia przeze mnie badań naukowych w tym zakresie. Rozpoczęłam je, zgodnie z dyskursem jaki rozpoczął Cesare Brandi, od rozpoznania zabytkowej materii albumów do przechowywania fotografii i zdjęć, gdyż owa materia jest podstawowym nośnikiem idei. Intencją badań było również rozpoznanie specyficznego charakteru technologicznego albumów a więc postawienie diagnozy albumom fotograficznym, pochodzącym z polskich kolekcji, a ich celem było zgromadzenie informacji poszerzających wiedzę konserwatorską o albumach i zdjęciach. Koncepcja konserwacji, koncentrująca się na ochronie autentyczności i integralności dzieła sztuki, wymagała wypracowania w odniesieniu do zabytkowych albumów fotograficznych, analiz o charakterze eksploracji nieniszczących lub mikro niszczących.

W 2014 roku rozpoczęłam realizację kompleksowego zadania naukowo – badawczego dotyczącego zgromadzenia wiedzy o fizyko-chemicznej naturze dziewiętnastowiecznych albumów i fotografii w ramach kilkuletniego projektu badawczego finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki (UMO-2014/13/D/HS2/02755). Dzięki czemu miałam możliwość rozwinięciem i rozszerzeniem moich wieloletnich studiów nad zabytkowymi albumami do przechowywania fotografii o szeroko zakrojone specjalistyczne badania oryginałów. Dało mi

to również możliwość wykreowania części eksperymentalnej projektu, opartej na współczesnych modelach fotograficznych naśladowujących oryginały.

W rozprawie habilitacyjnej, opublikowanej w formie monografii zatytułowanej „*Diagnostyka zabytkowych albumów do przechowywania fotografii. Identyfikacja i badania fotografii pochodzących z XIX i początków XX wieku. Ocena możliwości przeprowadzenia zabiegów dezynfekcji i odkwaszania*” zajęłam się szczegółowym rozpoznaniem konserwatorskimi i technologicznym.

Wyboru obiektów do badań dokonano na podstawie osobistych kwerend. Wykorzystano doświadczenia i wiedzę zebraną we wcześniejszym czasie i obecnie. W latach 2001 - 2002 przeprowadziłam szereg kwerend w Polsce. Wówczas listę wybranych instytucji oparłam na wykazie muzeów opracowanym przez Ośrodek Dokumentacji Zabytków (ODZ) uwzględniając te największe o profilu etnograficznym, historycznym, narodowym, okręgowym, regionalnym i publicznym. W sumie wystosowałam ponad 250 zapytań kierując swoje pisma drogą elektroniczną lub pocztową. Za wyjątkiem dwudziestu pięciu instytucji, co stanowi 10 % grupy reprezentatywnej, wszystkie objęte kwerendą ośrodki potwierdziły obecność kilku egzemplarzy lub dużych grup zabytkowych albumów do fotografii w swoich kolekcjach. Następnie w okresie 2004 – 2009 przeprowadziłam osobiste kwerendy w kraju (Kraków: Biblioteka Jagiellońska, Muzeum Historii Fotografii, Muzeum Narodowe, Zamek Królewski na Wawelu; Lublin: Muzeum Lubelskie w Lublinie, Muzeum Historyczne w Lublinie; Łódź: Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi; Poznań: Muzeum Narodowe w Poznaniu, Archiwum Państwowe w Poznaniu; Sandomierz: Biblioteka Seminarium Duchownego w Sandomierzu, Muzeum Okręgowe w Sandomierzu; Warszawa: Biblioteka Narodowa, Biblioteka Sejmu w Warszawie, Muzeum Narodowe, Muzeum Literatury im. A. Mickiewicza, Muzeum Historyczne m.st. Warszawy, Muzeum Sportu w Warszawie, Towarzystwo Muzyczne w Warszawie, Zamek Królewski w Warszawie) i zagranicą (Andover (USA): Northeast Documentation and Conservation Center (NDCC); Martin (Słowacja): Slovenská Národná Knižnica; Hamburg: Museum für Kunst und Gewerbe in Hamburg; Nowy Jork: Metropolitan Museum in New York; Wiedeń: Bild Archiv oraz Museum der Angewandte Kunst (MAK)). W latach 2014 - 2015 osobiste kwerendy przeprowadziłam w następujących ośrodkach w Krakowie (Archiwum Narodowe, Muzeum Historyczne m.st. Krakowa) i w Warszawie (Archiwum Główne Akt Dawnych, Muzeum Narodowe, Muzeum Warszawy, Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie).

Kwalifikację charakteru zniszczeń historycznej materii albumów fotograficznych wraz z analizą stanu zachowania poszczególnych egzemplarzy, przy zastosowaniu skali od 0 - 5 (0-destrukt, 1-stan bardzo zły, 2 - zły, 3 - zadawalający, 4 - dobry, 5 - stan bardzo dobry) przeprowadzono w oparciu o wstępną analizę oryginałów. Dalsze zestawienia prowadzono w oparciu o zgromadzoną dokumentację fotograficzną.

Obiekty reprezentujące trzy zasadnicze typy albumów (albumów fotograficznych drobnostek, sentencji i wycinków; albumów fotograficznych wydawniczych; albumów fotograficznych rodzinnych), weszły do tzw. grupy badawczej. Wytypowano je w celu przeprowadzenia szeroko zakrojonych badań, koncentrujących się na identyfikacji technik fotograficznych oraz na analizie procesów degradacji. Do badań użyto nowoczesnych techniki analitycznych, mikroskopowych i spektroskopowych. Głównie celowano w wykryciu ataku mikrobiologicznego oraz wykryciu kwasowej degradacji celulozy (manifestującej się niskim pH papierowego podłoża).

Wykorzystano interdyscyplinarne studia, zgodne z obowiązującą etyką, normami i rekomendacjami, aby wypracować i udoskonalić procedury konserwatorskie z tego zakresu. Przeprowadzono ocenę kondycji poszczególnych składowych albumów wraz z prekursorskimi badaniami możliwości przeprowadzenia zabiegów dezynfekcji i odkwaszania w odniesieniu do albumów do przechowywania fotografii. Badania nad zasadnością przeprowadzania zabiegów

dezynfekcji i odkwaszania albumów fotograficznych, są novum zarówno w piśmiennictwie polskim jak i zagranicznym. Omawiana monografia jest więc pierwszą publikacją tego rodzaju.

Monografia składa się z trzech części.

W pierwszej części, zatytułowanej „*Od obserwacji słońca do dziewiętnastowiecznej fotografii na papierze. Identyfikacja technik fotograficznych oraz analiza stanu zachowania*”, zarysowuję drogę do wynalazku fotografii oraz opisuję zagadnienia związane z identyfikacją technik fotograficznych. W tej części znajduje się opis metodyki stosowanej w procesie identyfikacji zdjęć, opartej na obserwacji mikroskopowej oraz analizach XRF i FTIR, wraz z wieloma przykładami przeprowadzonych analiz tego typu. Sposobom identyfikacji zdjęć towarzyszą nowatorskie (eksperymentalne) badania ukierunkowane na rozpoznanie cech charakterystycznych dla wybranych zakładów i warsztatów fotograficznych. Koncepcja porównywania wyników pomiarów XRF i FTIR, zrealizowana dzięki zastosowaniu analizy głównych składowych (PCA), pozwoliła na znalezienie cech wspólnych dla zdjęć pochodzących z jednego zakładu fotograficznego. Nowatorskie wykorzystanie analizy PCA do rozpoznawania warsztatu (autora) wymaga dalszych badań, jednak aktualnie uzyskane wyniki wydają się bardzo obiecujące. W rozdziale prezentuję nieinwazyjne sposoby diagnozowania infekcji mikrobiologicznej oraz degradacji papierowego podłoża poprzez zastosowanie badania lotnych związków organicznych emitowanych przez obiekt – poprzez zastosowanie analizy SPME-GC-MS. Przedstawiam również wyniki identyfikacji włókien papierowych wybranych kart albumowych i papierowych podłoży fotografii oraz wyniki pomiarów pH, wykonanych metodą kontaktową. Omawiam także zagadnienia związane z odbitkami współczesnymi wykonanymi na bazie dawnych negatywów, a więc kwestie rozpoznawalności reprintów lub ewentualnych fałszerstw, na przykładzie studium przypadku, pokazując możliwości zastosowania analiz z użyciem techniki mikro inwazyjnej LAICPMS.

W drugiej części, zatytułowanej „*Od oryginału do współczesnego modelu. Odtworzenie fotografii w technice papieru solnego, albuminy, kolodionu i żelatyny (POP) – testy i ocena możliwości przeprowadzenia zabiegów dezynfekcji i odkwaszania*” wprowadzam zagadnienia związane z ochroną zbiorów archiwalnych, bibliotecznych i muzealnych a przede wszystkim kwestie związane z prewencją ukierunkowaną na kolekcje fotograficzne. Opisuję przyczyny powstawania zniszczeń oraz degradację materiałów tworzących fotografię. W rozdziale następuje przejście od studiów na oryginalnej, historycznej materii do rozważań i badań prowadzonych na współczesnych modelach naśladującym historyczne techniki fotograficzne. Z tego względu znalazło się tutaj przedstawienie opisu receptur, zastosowanych przy projektowaniu modeli w technikach: papieru solnego, albuminy, kolodionu i żelatyny. Ponadto zamieściłam tutaj opis metodyki i procedur badawczych, ukierunkowanych na ocenę możliwości zastosowania zabiegów dezynfekcji (z użyciem fumigacji tlenkiem etylenu i zamglawiania nanocząstkami srebra) oraz zabiegów odkwaszania (z użyciem środków: Bookkeeper i Neschen). W rozdziale prezentuję ocenę skuteczności zastosowanych zabiegów jak również omawiam ich wpływ na modele fotograficzne. W rozdziale przedstawiam rezultaty i wyniki badań, jakim zostały poddane modele fotograficzne w liczbie 145 (kontrolne, dezynfekowane i/lub odkwaszanie), które poddano sztucznemu starzeniu w komorze klimatycznej (starzenie pod wpływem wilgotności i temperatury). Weryfikacji służyła ocena następujących parametrów: właściwości optycznych (spektrofotometr – ΔE), właściwości mechanicznych (zrywarka – samozewalność), pH, światłotrwałości (mikrofedometr – ΔE) oraz analizy: SPME-GC-MS, PCA oraz badanie DSC (wykonano ponad 2350 pomiarów). Rozdział kończę posumowaniem badań i wnioskami dotyczącymi możliwości zastosowania zabiegów odkwaszania i dezynfekcji w odniesieniu do albumów fotograficznych.

Ostatnią część, zatytułowaną „*Grupa badawcza*” poświęciłam szczegółowemu opisowi albumów fotograficznych należących do grupy badawczej. Z tego powodu rozdział przypomina

formą katalogu albumów do przechowywania fotografii, który poszerzyłam o wyniki badań spektrometrycznych XFR, FTIR (zaprezentowanych w tabelach).

Każdej części publikacji towarzyszą ilustracje wybranych obiektów, wykresy i tabele.

Mam nadzieję, że zebrane w monografii informacje pomogą w rozwiązywaniu trudnych kwestii dotyczących wypracowania właściwych sposobów ochrony albumów fotograficznych w kontekście ich niepodzielności – integralności i posłużą wyznaczeniu nowych kompetencji konserwatorom dzieł sztuki. Obecnie w erze fotografii cyfrowej ma to szczególną wartość, gdyż powoli w niepamięć odchodzą klasyczne techniki fotograficzne oparte na negatywie i pozytywie oraz pokrewne im odkrycia. Spodziewam się, że monografia pomoże stworzyć podstawy do opracowania długoterminowych strategii ochrony i konserwacji, jak również praktyczną perspektywę dla teoretycznych rozważań w projekcie konserwacji i restauracji. Niewielki procent albumów jest odpowiednio przechowywany. Kolekcje albumów fotograficznych traktuje się jak rękopisy lub stare druki, prawdopodobnie z powodu ich zewnętrznego podobieństwa. Sprzyja temu fakt, że w wieku XIX wykonywane były rodzinne albumy fotograficzne celowo imitujące wygląd średniowiecznych, renesansowych i klasycystycznych opraw europejskich.

2.5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Prowadzona przez mnie działalność naukowo-badawcza koncentruje się na zagadnieniach związanych z problematyką identyfikacji oraz konserwacji albumów fotograficznych, fotografii, rękopisów i starych druków. Prowadzę ją na kilku płaszczyznach. Wynika to z faktu, iż aktywność w obszarze konserwacji i restauracji dzieł sztuki wymaga podejścia interdyscyplinarnego. Gwarantuje ono prawidłową ocenę dzieła zarówno pod względem artystycznym oraz technologicznym, mającą zasadniczy wpływ na prawidłowy dobór metod badawczych oraz trafność projektu konserwatorskiego. Z tego powodu swoją działalność artystyczną, badawczą i naukową realizuję we współpracy ze specjalistami z innych dziedzin nauki i sztuki oraz we współpracy z archiwami, bibliotekami, muzeami i ośrodkami naukowymi (krajowymi i zagranicznymi).

W okresie przed uzyskaniem stopnia doktora, w latach 1999 - 2001, brałam udział w międzynarodowym projekcie pomocy bibliotece koptyjskiego klasztoru der al-Sourian w Egipcie a następnie w latach 2005-2008 w programie badawczym LASCANA. Ponadto w okresie od 2005 do 2010 roku wzięłam udział w siedmiu szkoleniach poświęconych identyfikacji i konserwacji zabytkowej fotografii tj.:

- 2005 "*Photography*" – konserwatorskie warsztaty organizowane przez Northeast Document Conservation Center (NDCC), Andover, USA/ T.M.U /KRESS/ Getty Conservation Institute (GCI), Los Angeles/CEIAP/ Academy of Fine Arts and Design (AFAD), Bratislava, Slovakia, 19.-30.09.

- 2006 "*Conservation of Photography*" (Konserwacja Fotografii) – międzynarodowy trening i warsztaty organizowane przez Northeast Document Conservation Center (NDCC), Andover, MA (USA), 10.10 -1.11.

- 2007 "*Nineteenth-Century Silver-Based Photographic Print Processes*" – warsztaty w Metropolitan Museum of Art in New York Founded by the Andrew W. Mellon Foundation, 8-12. 10.

- 2007 - 2010 „*Fundamentals of the Conservation of Photographs*” – 3 warsztaty & nauka na odległość via Internet organizowane przez: Getty Conservation Institute (GCI), Los Angeles;

Northeast Document Conservation Center (NDCC), Andover, USA; Academy of Fine Arts and Design (AFAD), Bratislava, Slovakia.

Efektom ówczesnych studiów była dysertacja doktorska z 2011 roku zatytułowana „*Historia zabytkowych albumów do fotografii*” zrealizowana pod kierunkiem, nieżyjącej już, prof. dr hab. Ireny Huml.

W okresie po uzyskaniu stopnia doktora, w latach 2011 - 2019, nadal kontynuuję swoje zainteresowania naukowo-badawcze na wyżej wymienionych obszarach, prowadząc prace badawcze i realizacje konserwatorskie indywidualnie i/lub zespołowo. W moim dorobku konserwatorskim znajdują się obecnie prace o dużym stopniu trudności, na przykład dotyczące sposobów konsolidacji odspajających się warstw obrazu fotograficznego (potocznie nazywanego emulsją fotograficzną) lub dotyczące konserwacji technik unikatowych (ambrotypy, dagerotypy). Brałam udział (w charakterze kierownika zespołu konserwatorskiego lub kierownika merytorycznego) w wielu realizacjach konserwatorskich, podczas których zabiegom konserwacji poddanych zostało ponad 400 fotografii (pozytywów) i ponad 700 negatywów.

Wśród aktywności zawodowych ważne miejsce zajmuje wdrażanie nowych metod konserwacji i restauracji, jak również wprowadzanie rekomendacji odnoszących się do sposobów przechowywania fotografii oraz do sposobów ich konserwacji. Zdobyte doświadczenie prezentowałam na konferencjach w kraju i zagranicą oraz na łamach specjalistycznych czasopism i monografii (19 artykułów, 1 monografia). Staram się przybliżyć, nadal mało znaną problematykę konserwacji dzieł sztuki, w wywiadach, referatach lub audycjach radiowo- telewizyjnych o charakterze popularno-naukowym.

Wiedzę z ww. zakresu wykorzystuję od 2013 roku jako rzeczoznawca Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w dziedzinie materiały biblioteczne i archiwalne (specjalizacja: konserwacja starych druków, rękopisów i fotografii).

W 2014 roku wzięłam udział w warsztatach poświęconych identyfikacji i konserwacji fotografii kolorowej oraz wydruków komputerowych zatytułowanych „*Identification and Conservation Strategies for Color and Digital Prints*”. Zorganizował je Getty Conservation Institute (GCI) dla uczestników, którzy ukończyli wcześniejszą edukację z zakresu identyfikacji fotografii.

W latach 2014 – 2018 należałam do zespołu realizującego badania statutowe WKiRDS ASP w Warszawie pt. „*Fotografia zabytkowa w Polsce - technologia i stan zachowania*”, które były finansowane przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

W 2015 roku wzięłam udział w kolejnych warsztatach organizowanych przez GCI poświęconych konserwacji fotografii, które zatytułowano: „*Photographs and Their Environment. Decision – making for Sustainability*”.

W 2015 roku podjęłam się zebrania wiedzy konserwatorskiej i technologicznej o dziewiętnastowiecznych albumach fotograficznych i obecnych w nich zdjęciach. I rozpoczęłam (jako kierownik projektu) realizację dużego projektu badawczego pt. „*Prekursorskie badania konserwatorskie i technologiczne albumów fotograficznych XIX wieku. Innowacyjne strategie konserwacji i ochrony*”, finansowany przez Narodowe Centrum Nauki (UMO-2014/13/D/HS2/02755). Realizacja projektu przewidziana jest na okres 2015 - 2020.

Od 2015 roku jestem członkiem rady naukowej czasopisma wydawanego przez Wydawnictwo Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie pt. „*ICAR – International Journal of Young Conservators and Restorers of Works of Art*”.

Chcąc przybliżyć problematykę zabytkowych albumów fotograficznych w 2017 roku przygotowałam monografię pt. „*Historia zabytkowych albumów do przechowywania fotografii*” opartą na materiale zgromadzonym w trakcie przygotowywania dysertacji.

Przykłady wybranych dokonań ww. zakresie prezentuje załącznik 3.

Wiele lat temu, kiedy zaczęłam interesować się zabytkowymi albumami do przechowywania fotografii i dawnymi zdjęciami, postawiłam sobie za cel wprowadzenie tych zagadnień do programu kształcenia. Udało się to osiągnąć, dzięki życzliwości wielu osób. W 2005 roku zainicjowałam działalność Koła Przyjaciół Zabytkowej Fotografii na WKiRDS ASP w Warszawie, które działa do dzisiaj (pod moją opieką). Następnie opracowałam program wykładów i ćwiczeń z zakresu identyfikacji technik fotograficznych. Początkowo miały one charakter fakultatywny i prowadziłam je dla studentów Katedry Konserwacji i Restauracji Starych Druków i Grafiki (KKiRSDiG). Wówczas postanowiłam użyć własne zbiory historycznych fotografii i albumów do celów dydaktycznych.

Obecnie udało się utworzyć Pracownię Konserwacji i Restauracji Fotografii i Sztuki Dekoracyjnej (prowadzący: dr hab. M. Ciechańska, prof. ASP; adi. dr I. Zając; asyst. M. Supruniuk) i poszerzyć zakres zajęć, dzięki czemu wszyscy studenci (obligatoryjnie studenci z KKiRSDiG a fakultatywnie studenci z innych katedr ASP w Warszawie) mogą brać udział w zajęciach na różnym poziomie zaawansowania. Program skonstruowany jest w ten sposób, aby studenci sukcesywnie poznawali tajniki zabytkowych fotografii. Pierwsze zajęcia rozpoczynają się od ćwiczeń w ciemni, gdzie studenci III roku uczą się kilku wybranych technik fotograficznych na podłożach papierowych, popularnych w wieku dziewiętnastym tj. papier solny, cyjanotypia, albumina. Kolejnym krokiem jest stopniowe przygotowywanie studentów do pracy z oryginałami, mianowicie nauka rozpoznawania technik fotograficznych (unikatowych, negatywowych i pozytywowych). Założeniem tych zajęć, opartych na wiedzy naukowo-technicznej teoretycznej i praktycznej, jest nabycie kompetencji do realizacji projektów konserwatorskich o charakterze prewencyjnym. Na IV roku studenci uczestniczą w wykładach i ćwiczeniach poświęconych identyfikacji technik fotograficznych oraz tzw. prewencji konserwatorskiej, opartych na bezpośrednim kontakcie z oryginałami (przykładowymi obiektami ilustrującymi daną technikę fotograficzną wraz z typowymi zniszczeniami). Blok tematyczny zamykają zajęcia teoretyczne i praktyczne skierowane do studentów V roku KKiRSDiG poświęcone konserwacji i restauracji fotografii (pozytywów i negatywów). Ich zadaniem jest przygotowanie studentów do samodzielnej pracy z zabytkiem, dlatego też zajęcia opierają się na indywidualnie realizowanym projekcie konserwacji i restauracji oryginalnych fotografii (negatywów i pozytywów) pochodzących z polskich kolekcji (niektóre z naszych realizacji są prezentowane na ekspozycjach czasowych lub stałych). W ramach projektów konserwatorskich wykonywane są badania specjalistyczne (XRF, FTIR). W pracowni może być realizowany projekt dyplomowy.

Jednocześnie prowadzę pracę naukowo - dydaktyczną w obszarze konserwacji i restauracji książki i rękopisów w Pracowni Konserwacji i Restauracji Starych Druków i Rękopisów (PKiRSDiR) (prowadzący: dr hab. M. Ciechańska, prof. ASP; wykł. W. Chrościcki; adi. dr I. Zając; wykł. Z. Koss; asyst. M. Korsak-Truszczyńska; wykł. B.F. Zerek). Jestem zaangażowana w zajęcia praktyczne (ćwiczenia/ prace z zakresu konserwacji i restauracji na oryginałach z kolekcji polskich, indywidualne konwersacje dydaktyczne, konsultacje badań specjalistycznych, koncepcja i realizacja projektu konserwatorskiego) i teoretyczne (wykłady z zakresu identyfikacji i konserwacji zabytkowej skóry i pergaminu) dla studentów IV i V roku PKiRSDiR. Na zajęcia wybierane są stare druki, wypożyczane na czas realizacji projektu konserwatorskiego z polskich kolekcji bibliotecznych, o złożonej problematyce konserwatorskiej, które z założenie poddawane są konserwacji zachowawczej nazywanej często minimalna interwencją. Wymagają one przeprowadzenia wstępnych badań identyfikacyjnych o charakterze interdyscyplinarnym i stworzenia indywidualnego projektu konserwatorskiego oraz wdrażania nowatorskich rozwiązań technologicznych. Rolą

prowadzących jest nie tylko merytoryczne nadzorowanie realizowanego projektu, ale czynny udział w planowaniu i realizacji projektu konserwacji (nauka oparta na relacji mistrz-uczeń).

Dla studentów V i VI roku KKiRSDiG prowadzę seminaria magisterskie, pełniąc funkcję promotora prac magisterskich praktycznych i/ lub teoretycznych. Projekty dyplomowe cechuje wysoki stopień skomplikowania oraz konieczność wdrażania nowych technik konserwatorskich. Dotychczas byłam promotorem 14 prac magisterskich oraz autorką 4 recenzji prac magisterskich. Niektóre z nich zostały wysoko ocenione (prezentacja na wystawie pt. „*Coming –out. Najlepsze dyplomy Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie*” i/ lub wyróżnienie w Konkursie Generalnego Konserwatora Zabytków i Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków).

Przykłady wybranych dokonań ww. zakresie prezentuje załącznik 4.